

Fenéksúly

Molnár Albert Magyar Zsoltárkönyvére nemcsak most, herborni megjelenése 400. évfordulóján emlékezünk, mert lapunk első száma óta vissza-visszatérünk a genfi zsoltárokhoz. Nem úgy, mint egy tiszteletreméltó, de félholt anyaghoz, hanem a jövőre való megtartás akarásával. Mint annyi más, ez is kérdéssé vált. E kérdésség okait következetesen föl akarjuk tární, és orvosolni is akarjuk. Az „akarjuk” igealak tudatos választása azt jelenti, hogy a genfi zsoltár nem csak, bár első renden, református ügy, még csak nem is protestáns belügy, hanem közös érték, ha abból közvetlenül nem is részesedünk egyformán.

Molnár Albert távlatosan, elődei és a kortárs magyar irodalom legjobb eredményeit számbavéve, az irodalmi korszerűség jegyében alkotta meg művét, és szándéka ellen volt, hogy „az előbbeni szokott énekeket” később itt-ott kivenni látszott „az híveknek kezéből”. Nincs itt hely elősorolni, hogy ki és mi minden vette ki őt is a híveknek kezéből. Rostálta, kurtította, átírta. Mindig a korszerűség jegyében. S hogy milyen nemes erőfeszítések történtek teljes visszaadására, még ha ebben valószínűleg nem is minden elv állta meg a helyét. Veszélyes elv a korszerűség, legyen az irodalomkritikai, zenetudományos, vagy éppen gyakorlati teológiai szempontú. Kell-e, s miben kell korszerűnek lenni? A strófikus-metrikus-rímes humanista vers eszménye a XX. század elejére „korszerűtlen” lett. (A hozzá kapcsolódó, ki-tudja-hogyan-éneklendő késő reneszánsz dallam is „korszerűtlenné” lett.) A grammatikai ismétlődésre, gondolatpárhuzamokra, laza hangsúlyszámlálásra építő bibliai zsoltár a maga költői sűrűségével — még csak nem is tekintve isteni ihletését — a XX. században korszerűbb lett a parafrazisnál; és előadásmódja, az egyszólamú recitáció-kantilláció is az lett — ha másként is. Ám a XXI. századra az irodalmi korszerűség reflektálatlan sulykolása lett korszerűtlen. A ma érvényes műveltségminta szerint az irodalmi alkotásban és a befogadásban is az egymásmellettség a korszerű. (A zenei korszerűség mibenléte bonyolultabb kérdés.) Az egymásmellettség nem jelent értéksemlegességet: az értékelvűségtől való kóros félelmen is túl vagyunk. Ám az Egyháznak, istentiszteleti életének s benne szövegének-zenéjének nem kell minden áron s meggondolás nélkül igazodnia műveltségmintákhoz, irodalmi és zenei irányzatokhoz. Önelvű és önértékű is az. Ebben igazodhat, abban nem kell vagy nem is szabad igazodnia. Ezért félelmes azt hallani, a genfi zsoltárt egyébként tisztelő, s bizonyosan füllel-szívvel szerető emberektől, szakemberektől is, hogy Molnár Albert szövegét korszerűre kellene cserélni.

A Magyar Zsoltárkönyv —hogy zárásul más, hajózási képet vezessek be— fenéksúly. Idegesítő teher szélcsendes időben, parti vizeken „korszerűen” sietőknek. Ha mernék, könnyebb, áramvonalasabb hajóba szállnának át. De csak lassan: a lassú hajó fenéksúlya menthet majd meg a viharban! Meg kell küzdeni az értéséért, megtartásáért? Hát tessék megküzdeni érte!